

Hoe kunnen we de publieke ruimte terug publiek maken?

Een sociaal-ruimtelijk onderzoek naar de publieke ruimte in de wijk
Watersportbaan – Ekkergem.

Figuur 1. Watersportbaan – Ekkergem (Stad Gent, 2025)

Emma Goossens
3de jaar Sociaal Werk
Academiejaar 2025 – 2026
Lesgever: Siebren Nachtergaele

HO GENT

Inleiding:

Stel dat je in je eigen buurt een bankje, een plein, een speeltuin, zelfs een wassalon vermijdt, omdat deze gedeelde plekken in de publieke ruimte je een onveilig gevoel geven. Ze geven je het gevoel dat deze ruimte precies niet voor jou is bedoeld.

Het gaat hier over een bepaalde vorm van ongelijkheid, namelijk sociaal ruimtelijke ongelijkheid. Dat betekent een ongelijke verdeling van sociale groepen in de ruimte en van daaruit vloeit een ongelijke verdeling van macht, rijkdom, en andere hulpbronnen voort (Kadi et al., 2022).

Gedurende mijn opleiding als sociaal werker heb ik de kans gekregen om twee stageperiodes te doorlopen in twee verschillende wijken bij de Dienst “Ontmoeten en Verbinden” van Stad Gent, meer specifiek Buurtwerk.

Doorheen mijn stage in Nieuw Gent en Watersportbaan was het opvallend hoe gedeelde plekken in de publieke ruimte voor sommige bewoners net niet of juist wel als gedeeld aanvoelen. Publieke ruimte speelt dus een grote rol in de productie van sociale ongelijkheid.

In dit artikel probeer ik meer duidelijkheid te scheppen over hoe mensen sommige plekken in de publieke ruimte ervaren, hoe het komt dat een plek als veilig of inclusief aanvoelt. De onderzoeksvraag van dit artikel luidt dan ook: »[Welke factoren beïnvloeden hoe gedeelde plekken in de publieke ruimte door verschillende bewoners als veilig en inclusief worden ervaren?](#)«

Dit onderzoek is voornamelijk gebaseerd op inzichten die ik heb verkregen uit mijn literatuurstudie, maar ook het beluisteren van een podcast. Daarnaast heb ik ook twee interviews gedaan met een bewoner van de Watersportbaan en een buurtwerker van de Watersportbaan. Bij beide interviews werd mondeling de geïnformeerde toestemming gevraagd om de verkregen informatie te mogen gebruiken en te verwerken in dit artikel. Ik koos voor deze onderzoeksmethode omdat interviews een diepgaander inzicht geven in de ervaringen en belevingen van mensen, wat voor dit onderzoek relevant was. Als laatste heb ik ook wat informatie en inzichten gehaald uit informele gesprekken die werden gevoerd tussen sociale professionals en uit de observaties die ik deed gedurende mijn stage.

Een blik op de wijk Watersportbaan - Ekkerghem:

De aanzet voor dit artikel vertrekt vanuit een verontwaardiging die zich voordeed tijdens mijn stage in de wijk Watersportbaan – Ekkerghem. Om deze ervaring en de verdere analyse te kunnen toelichten, is het belangrijk om eerst even stil te staan bij de context van deze wijk.

De Gentse wijk Watersportbaan – Ekkerghem ligt op de grens tussen de binnenstad en de stadsrand van Gent. Deze wijk telt 7.510 inwoners, waarvan 27% woont in een sociale huisvesting.

Daarnaast wordt de wijk gekenmerkt door diversiteit. Enerzijds heeft ze het dorps karakter van Ekkerghem, anderzijds de sociale hoogbouw aan de Watersportbaan, die voor dit artikel het meest relevant is (*Watersportbaan-Ekkerghem | met Hoeveel In - Stad Gent, 2025*).

Deze wijk wordt geconfronteerd met verschillende sociale uitdagingen. Hierdoor heeft de Dienst Stedelijke Vernieuwing van Stad Gent acht ambities opgemaakt voor de toekomst van de Watersportbaan. Eén van deze ambities is het herinrichten van de publieke ruimte voor mensen, wat aansluit bij het onderwerp van dit artikel (*Een Toekomstvisie Voor de Watersportbaan, 2024*).

Figuur 2. Samenwerken aan de toekomst van de buurt aan de Watersportbaan. Illustratie door Leen Huysmans (*Stad Gent, 2024*)

In wijken met een hoge sociale woningconcentratie kan het samenleven soms wat onder druk komen te staan, wat zich kan uiten in spanningen in de publieke ruimte. Het doel van deze ambitie is dan ook om samen met de bewoners en de gebruikers de publieke ruimte in te richten, met een bijzonder aandacht voor veiligheid en toegankelijkheid (*Een Toekomstvisie Voor de Watersportbaan, 2024*).

Opvallend aan de wijk Watersportbaan is dat er veel voorzieningen aanwezig zijn, maar voor sommige bewoners is het water letterlijk te diep. Ze lijken niet naar de overkant te geraken. Dat de oversteek van de ene kant van het water naar de andere voor sommige bewoners een drempel is. Daarnaast ontbreekt langs een bepaalde kant van de wijk een ontmoetingsplek. Hierdoor worden sommige delen van de publieke ruimte tijdelijk toegeëigend door groepen of individuen, wat verder in dit artikel wordt geanalyseerd (Eigen observatie, stage Buurtwerk Watersportbaan, oktober 2025 – januari 2026).

Wat betekent “publieke ruimte”?

THEORETISCHE BENADERING

Het begrip publieke ruimte is ruim en kent hierdoor uiteenlopende betekenissen. Het wordt door veel mensen vaak gelijkgesteld aan de “formele” openbare ruimte (vb. pleinen, straten, parken, ...).

Wim Cuyvers, een Vlaams architect, verwijst naar de publieke ruimte als een ruimte die nog niet definitief is toegeëigend. Cuyvers beschrijft de publieke ruimte als een platonisch ideaal: *“Idealiter is het de plek waar werkelijk iedereen voor om het even wat en op elk ogenblik terecht kan”* (geciteerd in Van Den Brande, 2007).

De kern van Cuyvers zijn denken is de vermenging tussen het publieke en het private. De ruimtes die hij onderzoekt zijn namelijk nooit volledig publiek of privé, maar ontstaan precies in op het moment van gebruik en tijdelijke toe-eigening. Zo haalt hij het voorbeeld aan hoe een dakloze die op een bankje slaapt, zich die plek tijdelijk toe-eigent (Van Den Brande, 2007).

Een volgende invulling van de publieke ruimte is die van Henri Lefebvre, een Franse socioloog, intellectueel en filosoof. Hij ziet ruimte niet als een louter fysiek of neutraal gegeven, maar als een sociaal product of fenomeen. Volgens Lefebvre ontstaat publieke ruimte uit een constante wisselwerking tussen drie verschillende dimensies. Als eerste omschrijft hij de “representatie van de ruimte”. Dit is de ruimte die wordt vormgegeven door wetenschappers, planners, architecten, beleidsmakers, enzovoort. Als tweede spreekt hij over de “ruimtelijke praktijken”, waarin alledaagse praktijken plaatsvinden. Als laatste heeft hij het over de “ruimte van representatie”. Dit is dan de dimensie die overladen is met individuen die betekenis geven aan de ruimte op basis van herinneringen, ervaringen, emoties, enzovoort (Lefebvre et al., 1991, pp. 68–74). Om te begrijpen wat de begrippen veiligheid en inclusie in de publieke ruimte betekenen voor mensen, is vooral deze laatste dimensie belangrijk.

Lefebvre beschrijft de publieke ruimte als een plaats waar de macht van de staat en die van burgers tot ontwikkeling komt. Volgens hem is de publieke ruimte een ontmoetingsplek waar men een collectief leven kan opbouwen. Het kan gezien worden als een platform waar burgers vanuit eigen observaties en ervaringen ruimte produceren. Wat centraal staat in het denken van Lefebvre is dat elk individu “het recht op de stad” heeft, namelijk om deze vorm te geven. (Van Velsen, 2020)

Met het concept “recht op de stad” doelt Lefebvre op het gebrek aan inspraak dat de gewone stadsbewoner heeft op zijn eigen leven en in hoe de publieke ruimte wordt ingevuld. Concreet is “het recht op de stad” het recht van alle stadsbewoners om mee de aard van de stad te bepalen. Het is dus de eis om achtergestelde of onderdrukte groepen mee te nemen in het proces om de stad of de publieke ruimte vorm te geven (De Wijzer, z.d.).

PRAKTIJKGERICHTE INVULLINGEN:

Nu het theoretisch kader rond het begrip “publieke ruimte” is geschetst, is het belangrijk om te kijken hoe deze inzichten vorm krijgen in de praktijk of in het werkveld.

Verschillende kunstenaars, organisaties, ... vertrekken vanuit een vergelijkbare visie op publieke ruimte als een sociaal, betekenisvol en dynamisch gegeven.

De theoretische benadering van publieke ruimte, zoals ontwikkeld door Henri Lefebvre, sluit aan bij de praktijkgerichte en verbeeldende visie van Elly van Eeghem, zoals zichtbaar is in haar project PUBLIEK PLAN.

Ze is een kunstenaar die werkt rond de betekenis, de vormgeving en het gebruik van verstedelijkte omgevingen (*Info – Elly van Eeghem, z.d.*).

Zij benadert de publieke ruimte niet als alleen een fysieke plek, maar eerder als een levendig en dynamisch geheel. Dat geheel krijgt vorm door betekenissen, verhalen en ervaringen van bewoners die in contact komen met de publieke ruimte.

Tijdens het project PUBLIEK PLAN werden ontmoetingen en gesprekken gevoerd over hoe, waar en wanneer mensen zich thuis voelen in de stad en welke publieke ruimtes daarin een rol spelen. Deze aanpak sluit nauw aan bij het idee van Lefebvre over de “ruimte van representatie”. De ruimte krijgt hier namelijk betekenis door ervaringen, betekenissen, enzovoort die bewoners eraan geven.

Een andere inspirerende praktijk is Urban Foxes, een multidisciplinair placemaking collectief gevestigd in Brussel (*Urban Foxes, z.d.*).

Placemaking verwijst naar het bevorderen van de kwaliteit van de openbare ruimte, maar ook het bevorderen van het leven van de mensen die gebruik maken van die openbare ruimte (Pantic, 2025).

Het doel van Urban Foxes is het welzijn in stedelijke gebieden te versterken, met daarbij een specifieke focus op de inclusie van achtergestelde groepen. Dit doen ze door in te zetten op vrije toegang, gebruik en creatie van waardevolle openbare ruimtes en sociale interacties (*Urban Foxes, z.d.*).

Ook hier sluit de praktijk aan bij Lefebvres idee dat publieke ruimte wordt geproduceerd door machtsverhoudingen en sociale relaties. Urban Foxes zorgt er namelijk voor dat de achtergestelde of onderdrukte groepen, zoals Lefebvre ze noemt, een stem krijgen.

Een meer lokaal en praktijkgericht voorbeeld is het Project Seghersplein Leeft. Dit is een plein aan de Brugse Poort, waar veel mensen een negatief en slecht imago aan linken.

Het is een plek die (tijdelijk) wordt toegeëigend, zoals Cuyvers zou zeggen, door bv mannen die er vaak alcohol drinken.

In 2022 kwam het project Seghersplein Leeft tot stand, wat een samenwerking is tussen het Wijkgezondheidscentrum en Buurtwerk. Zij wilden een plein creëren waar iedereen zich welkom en veilig voelt. Tijdens dit project werden er veel gesprekken gevoerd met buurtbewoners, wijkprofessionals en ondernemers uit de buurt. Er werden activiteiten georganiseerd, zodat mensen gemotiveerd blijven om even te blijven hangen op het plein (Buysens, 2024).

Zowel bij PUBLIEK PLAN, Urban Foxes als bij het project Seghersplein Leeft staat dialoog centraal in het vormgeven van de publieke ruimte. De invulling van de publieke ruimte gebeurt in interactie met bewoners en gebruikers, en niet vanuit een top-down benadering. Deze praktijken maken duidelijk dat publieke ruimte het resultaat is van een

continue onderhandeling tussen verschillende stemmen, vormen van gebruik en belangen. Ze vormen een duidelijke vertaling van Lefebvres visie over “het recht op de stad”. Namelijk dat bewoners niet alleen gebruikers zijn van de publieke ruimte, maar ook actieve medevormgevers.

Wat als de publieke ruimte botst?

Publieke ruimte profileert zich in theorie als een ruimte voor iedereen, maar in de praktijk heersen er onzichtbare regels die kunnen leiden tot spanningen tussen de verschillende personen die gebruikmaken van de ruimte. Eigen aan de publieke ruimte is dat iedereen zijn eigen betekenis geeft aan deze gedeelde plek. Een ontmoetingsplek voor de ene die thuis te weinig fysieke of mentale ruimte heeft, is een doorgangspolek tussen thuis en werk voor de andere. De betekenis die mensen eraan geven is erg uiteenlopend en verschillend. Kwetsbare groepen die gebruik maken van publieke ruimte op manieren die niet binnen een bepaalde norm passen of volgens de samenleving geen aanvaardbaar gedrag vertonen, lopen op deze manier voortdurend in de kijker. Zo is voor hen dan ook het risico veel groter om aangesproken te worden op dat “onaanvaardbaar” gedrag (Moris, 2021).

De observaties die ik heb gemaakt gedurende mijn stage sluiten nauw aan bij de theoretische inzichten die Moris beschrijft.

Het wassalon is voor veel bewoners van de wijk, en vooral voor de bewoners recht tegenover het wassalon, een plek die als onveilig en onaangenaam wordt ervaren. Een vaste groep bezoekers gebruikt het wassalon als een plek om te drinken en te roken, wat samengaat met lawaai, vooral in de nacht. Voor de bewoners van het appartementsgebouw er recht tegenover betekent dit slapeloze nachten, frustraties en een voortdurend gevoel van stress en spanning. Elke nacht opnieuw hopen ze dat er geen afval wordt achtergelaten of dat de lift van hun appartementsgebouw niet opnieuw als openbaar toilet wordt gebruikt. Voor de bewoners van het gebouw is dit geen eenmalig incident, maar een dagdagelijkse realiteit.

Wat opvalt, is dat het gebruik van het wassalon door deze vaste groep bezoekers al snel als problematisch wordt benoemd, terwijl dit samenkomen ook kan gezien worden als een gebrek aan ontmoetingsplekken in de publieke ruimte.

Tegelijkertijd kan het zijn dat dit wassalon voor dat groepje vaste gebruikers namelijk wel een belangrijke plek is waar ze samen kunnen zijn, waar verbinding kan ontstaan tussen verschillende bewoners. Het kan ook dienen als een plek om even te ontsnappen aan de realiteit die hun leven is. Deze botsing of wrijving toont perfect aan hoe aan één plek in de publieke ruimte, afhankelijk van wie je bent, zo'n verschillende en uiteenlopende betekenissen kunnen gegeven worden (Eigen observatie, stage Buurtwerk Watersportbaan, oktober 2025 – januari 2026).

SCHURENDE PLEKKEN EN SOCIALE WARMTE

In het boek PUBLIEK PLAN komt ook Pascal Gielen, een cultuursocioloog, aan het woord (Van Eeghem et al., 2025). Hij benadrukt net het belang van schurende plekken in een gladde stad. Volgens Gielen is het essentieel dat er plekken bestaan waar verschillende mensen komen en onvermijdelijk geconfronteerd worden met anderen. Een voorbeeld dat hij omschreef ging over de plek “Onder Stroom”, een organische en hybride plek. Gielen omschrijft dit als een ruimte waarin jongeren binnen staan te dansen op luide techno muziek, terwijl er buiten een groepje ouderen aan het genieten is van Eddy Wally. Tegelijkertijd vinden er ook lezingen en workshops plaats. Dit illustreert voor Gielen de waarde van een schurende mix.

Volgens hem hebben we zulke plekken in de samenleving nodig. Ruimtes waar mensen het met elkaar oneens kunnen zijn, maar elkaar toch op een bepaalde manier blijven vertrouwen. Zo zei Gielen:

»Wrijving.levert.niet.alleen.irritatie?maar.ook.sociale.warmte.
op»

Dit is iets wat volgens hem cruciaal is om van een stad een levendige en verbindende plek te maken (Van Eeghem et al., 2025).

Wat hierbij aansluit, maar het tegelijk ook voor een stuk nuanceert, is de visie van de buurtwerker van de Watersportbaan. Net zoals Pascal Gielen erkent zij het belang van wrijving, wat die sociale warmte creëert. Tegelijk benadrukt ze ook dat er een voorwaarde hangt aan die sociale warmte: veiligheid. Toen ik haar het voorbeeld van Gielen vertelde, reageerde ze met de zin:

»Dat.zal.dan.wel.een.plek.zijn.waar.mensen.zich.veilig.voelen»
(persoonlijke communicatie, 27 januari 2026)

Volgens de buurtwerker is verschil noodzakelijk om open-minded te zijn, om respect te ontwikkelen voor anderen, ... Ze sluit zich dus aan bij de inzichten van Gielen, maar zonder een basisgevoel van veiligheid kan die wrijving of irritatie ook omslaan in uitsluiting of conflict (persoonlijke communicatie, 27 januari, 2026).

Publieke ruimte krijgt door iedereen een andere betekenis of beleving toegekend. Wat voor de ene overlast is, kan voor de ander een ontmoetingsplek zijn. Spanningen zoals bij het wassalon tonen dit mooi aan. Gielen laat ook zien dat wrijving niet per definitie problematisch is, maar juist kan zorgen voor sociale warmte en verbinding. Belangrijke nuance hierbij is dat er een bepaalde mate van veiligheid aanwezig is. Zo blijkt dat men in publieke ruimte de balans moet vinden tussen verschil, ontmoeting en veiligheid.

Publieke familiariteit en het samenleven in diverse wijken

Uit cijfers van Stad Gent blijkt dat 39% van de Gentenaren van buitenlandse herkomst is. De verschillende migratiegolven zorgen voor een toenemende diversiteit binnen de stedelijke samenleving, wat het samenleven in de stad complex kan maken (*Meer Gentenaars met Wortels in Migratie | met Hoeveel In - Stad Gent, 2024*).

De publieke ruimte speelt een belangrijke rol als “ontmoetingsplek” waar bewoners elkaar, al dan niet bewust, tegenkomen.

Een belangrijk concept binnen dit kader is publieke familiariteit. Dit begrip duidt op de alledaagse herkenning tussen bewoners die ontstaat door kleine, herhaalde ontmoetingen in de publieke ruimte. Het gaat om lichte vormen van contact, zoals elkaar groeten aan de bushalte, een kort gesprek voeren in de winkel of het herkennen van gezichten in de wijk. Deze vorm van ontmoeting draagt bij aan een gevoel van verbondenheid en vertrouwdheid in de wijk, zonder dat er sprake is van intensief sociaal contact (Tapmaz & Destoop, 2015, p. 26).

De buurtwerker van de Watersportbaan vat dit mooi samen in haar uitspraak:

» Ken.je.buur?herken.je.buur» (persoonlijke communicatie, 27 januari 2026)

Dit benadrukt dat samenleven in (super)diverse wijken niet per definitie vraagt om intensieve of hechte relaties, maar wel om wederzijdse herkenning. Een gevolg daarvan kan zijn dat je associatie met die plek zal verbeteren, het negatieve beeld wordt voor een stuk doorbroken (persoonlijke communicatie, 27 januari 2026).

Het concept publieke familiariteit sluit aan bij het werk van de Amerikaanse socioloog en politicoloog Robert Putnam. Hij maakt een onderscheid tussen bonding en bridging van sociaal kapitaal. Bonding beschrijft Putnam als sterke bindingen tussen mensen met dezelfde of gelijkaardige achtergronden en overtuigingen. Concreet gaat het om relaties met mensen waarin je jezelf voor een stukje herkent. Bridging heeft betrekking op de zwakkere, maar meer betekenisvolle relaties tussen mensen die van elkaar verschillen. Vooral dit laatste type binding is belangrijk in (super)diverse wijken. Kleine, lichte en herhaalde vormen van contact dragen bij aan bridging en versterken zo de publieke familiariteit. Het gevolg hiervan is een positief effect op de leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie in de buurt (WijkWijzer - Platform voor leefbare en veilige wijken, 2024).

Vervolgens sluit het concept convivialiteit, dat wordt omschreven door Geldhof en Oosterlynck, ook aan bij deze inzichten. Het begrip verwijst naar de capaciteit die mensen ontwikkelen om samen te leven in diverse buurten. Enerzijds vraagt “conviviaal samenleven” naar een zekere afstandelijkheid, maar anderzijds ook een bepaalde openheid. Concreet gaat het om het vinden van een evenwicht tussen voldoende afstand bewaren en toch openstaan voor andere bewoners uit de wijk.

Geldhof en Oosterlynck beschrijven het als een manier van samenleven tussen “vertrouwde vreemden”. Opnieuw gaat het hier om publieke familiariteit en kunnen we

het concept bridging van Putnam hieraan linken. Convivialiteit gaat niet over intense en hechte relaties/bindings tussen mensen, maar het gaat over het herkennen van elkaar en het kunnen omgaan met het samenleven in diverse buurten. Hierbij is de rol van de publieke ruimte cruciaal. Publieke ruimtes maken namelijk kleine, lichte en herhaalde ontmoetingen mogelijk (Geldhof & Oosterlynck, 2019).

HERKENNING, AANWEZIGHEID EN VEILIGHEID

Deze theoretische inzichten kwamen ook duidelijk naar voren tijdens een werkoverleg met twee regiocoördinatoren en twee buurtwerkers van de Watersportbaan. Tijdens dit overleg werd gewezen op de negatieve beeldvorming die bewoners koppelen aan bepaalde plekken in de publieke ruimte. Eén van de buurtwerkers benadrukte daarbij expliciet de nood aan publieke familiariteit.

» Het gaat niet over het rechtstreekse contact tussen elkaar?
maar het herkennen van elkaar; (persoonlijke communicatie, 2025)

Deze uitspraak toon aan hoe lichte en alledaagse vormen van contact kunnen bijdragen aan een gevoel van vertrouwdheid in de buurt en hoe publieke ruimte kan fungeren als een belangrijke schakel in het bevorderen van sociale cohesie in een diverse wijk.

Daarnaast benadrukte een bewoner van de Watersportbaan de rol van sociale professionals:

» Er is nood aan sociale controle; (persoonlijke communicatie, 19 januari 2026)

Hiermee bedoelt hij de aanwezigheid van buurtwerkers, straathoekwerkers, GGZ-werkers, ... tijdens bijvoorbeeld koffiemomenten op plekken waar een slecht imago hangt. Dit zou volgens hem een zeer grote meerwaarde hebben om een beter gevoel over die plek te hebben. Wanneer die momenten plaatsvinden in aanwezigheid van een sociale professional, ontstaat er volgens hem onmiddellijk een andere sfeer en dynamiek. Mensen voelen zich veiliger en comfortabeler om op die plekken te blijven (persoonlijke communicatie, 19 januari 2026).

Een mooie aanvulling hierop kwam uit het interview met een buurtwerker van de Watersportbaan. Zij gaf aan dat door hun aanwezigheid op deze plekken er een soort samensmelting ontstaat tussen deze zogenaamde verschillende groepen, wat op die manier het samenleven en de sociale cohesie bevordert. Opnieuw zorgt dit dan voor een veiliger, leefbare en inclusievere omgeving (persoonlijke communicatie, 27 januari 2026).

De kracht van verbeelding

Naast sociale interventies (zoals bv. koffiemomenten, plaatsen van chalets, ...) die inzetten op de ontmoeting en verbinding tussen mensen, kan ook verbeelding een belangrijke rol spelen in het doorbreken van negatieve beeldvorming rond plekken in de publieke ruimte. Verbeelding is namelijk ook één van de kerntaken van sociaal cultureel werkers. Dit betekent dat ze de actuele situaties lezen en daarna samen met de belanghebbenden toekomstbeelden of gewenste situaties gaan ontwikkelen (Socius steunpunt sociaal-cultureel werk, z.d.).

Verbeelding is het vermogen om je ergens een voorstelling van te maken. Een synoniem hiervan is fantasie (*Verbeelding Nederlands Woordenboek - Woorden.org*, z.d.). Met verbeelding kan je jezelf een wereld voorstellen die niet bestaat, of die nog niet bestaat.

In de podcast “Allemaal Politiek” van Socius, het steunpunt voor sociaal-cultureel werk is in aflevering 1 “Verbeeld!” Elly Van Eeghem te gast. Zij was naast het project PUBLIEK PLAN van 2017 tot 2024 ook kunstenaar bij CAMPUS atelier.

Dit is een collectief atelier dat samen met bewoners werkt. De bewoners zijn dan de medemakers, bedenkers, vormgever, bouwers of gebruikers. Ze werken samen met hen aan de verbeelding en beleving van hun buurt of met andere woorden van de publieke ruimte. Het doel van CAMPUS atelier is om dingen te bouwen of te doen in de publieke ruimte, zodat de blik van bewoners op een plek verandert (*CAMPUSAtelier*, z.d.).

Een voorbeeld hiervan dat werd besproken in de podcast is het kortstondige project “Heen en Veer” in de wijk Watersportbaan. Met een kleine veerboot roeiden ze een week lang heen en weer, dwars over de Watersportbaan, op vraag van buurtbewoners. Tijdens de vaartochten werden verhalen gedeeld, die later samen met foto's gebundeld werden in het boekje “HEEN EN VEER Watersportbaan”. Door een plek letterlijk anders te gebruiken of anders in te kleden, veranderde ook de blik waarop bewoners naar die plek keken (*Verbeeld!*, 2024).

Figuur 3. heen en veer (*CAMPUS Atelier*, 2022)

Een aanvulling hierop komt uit een gesprek dat ik had met een buurtwerkster van de Watersportbaan. Zij kent CAMPUS Atelier goed en had het idee om het wassalon, zoals hierboven vermeld, tijdelijk om te vormen tot zo'n atelier. Volgens haar zou op deze manier de bewoners eventueel iets positiefs kunnen associëren met die plek of iets anders voelen of denken. Zo kan het een ontmoetingsplaats worden waar creativiteit een plaats krijgt. De vaste bezoekers van het wassalon kunnen hierbij dan ook betrokken worden, zodat er samen een nieuwe positieve blik op die plek wordt geworpen (persoonlijke communicatie, 5 januari 2026).

Op deze manier komen publieke familiariteit, sociale controle en verbeelding samen. De aanwezigheid van sociaal werkers, kunstenaars, geëngageerde mensen, ... zorgt langs de ene kant voor sociale controle en kan langs de andere kant de drempel voor bewoners verlagen om aan te sluiten.

Relevantie voor sociaal werk?

Sociaal werkers nemen in het verhaal over publieke ruimte verschillende rollen op die samen bijdragen aan het bevorderen van ontmoeting, veiligheid, verbondenheid en inclusie.

Als eerste treden sociaal werkers op als luisteraars en betekenisverzamelaars. Door aanwezig te zijn in de leefwereld van bewoners, en ook actief te luisteren naar hen, maken zij zichtbaar hoe verschillende plekken in de publieke ruimte worden beleefd of gebruikt. Op deze manier krijgen sociaal werkers zicht op de ervaringen, emoties en noden/behoefte die bewoners koppelen aan bepaalde plekken. Sociaal werkers worden ook wel experts van het dagelijkse leven genoemd, omdat ze zo nabij zijn in de leefwereld van mensen (Bogaerts, 2019).

Vervolgens nemen sociaal werkers een tweede rol op. Ze vormen een brugfiguur tussen de leefwereld van bewoners en de systeemwereld. Ze proberen de ervaringen en noden van bewoners te vertalen naar kaders die beleidsmakers, ontwerpers, kunstenaars, ... begrijpen. Op deze manier kunnen die bevoegdheden rekening houden met de verhalen van de bewoners als ze toekomstgerichte plannen ontwikkelen voor een buurt.

» [Wij.kunnen.hun.stem.zijn](#) (persoonlijke communicatie, 27 januari 2026)

Dit is een mooie quote afkomstig van de buurtwerker van de Watersportbaan. Sociaal werkers hebben geen verborgen agenda's. Hun agenda's zijn de personen die voor hen zitten. We moeten zoveel mogelijk luisteren naar de mensen of de bewoners (persoonlijke communicatie, 27 januari 2026).

Een derde rol vertrekt vanuit een empowermentgerichte visie. Sociaal werkers nemen namelijk de rol op van procesbegeleiders. Participatie van bewoners staat hierbij centraal. Ze vertrekken vanuit de krachten, talenten en ideeën van bewoners. Door participatieve projecten op te zetten en te begeleiden, wordt er ruimte gecreëerd voor dialoog over de invulling van de publieke ruimte. Zo vertrekt men echt effectief vanuit de noden van de bewoners (bottom-up), zonder zelf te bepalen wat de juiste invulling is.

Als vierde rol zorgen sociaal werkers er ook voor dat publieke ruimte als inclusief, veilig en toegankelijk worden ervaren. Zo hebben we gemerkt tijdens het interview met de buurtbewoner dat hij veel waarde hecht aan de aanwezigheid van sociaal werkers op bepaalde plekken in de publieke ruimte.

Als laatste speelt sociale cohesie ook een essentiële rol in dit verhaal. Sociale cohesie is een complex begrip. Vanuit mijn stage bij buurtwerk zie ik sociale cohesie als de onderlinge verbinding tussen mensen in een buurt of wijk met verschillende achtergronden, wat bijdraagt aan een veiligere en leefbare omgeving. Als sociaal werkers deze rollen opnemen zou dit in het algemeen de sociale cohesie in buurten verhogen.

Door al deze rollen op te nemen, realiseren sociaal werkers de waarden van hun beroep, zoals staat omschreven in de globale definitie van sociaal werk: het bevorderen van welzijn, het versterken van sociale cohesie, en het bijdragen aan inclusie en rechtvaardigheid in een samenleving (IFSW, 2014).

Conclusie

Dit artikel vertrok vanuit de onderzoeksvraag: *“Welke factoren beïnvloeden hoe gedeelde plekken in de publieke ruimte door verschillende bewoners als veilig en inclusief worden ervaren?”*

Uit de literatuurstudie, praktijkvoorbeelden, observaties, informele gesprekken en interviews blijkt dat publieke ruimte geen vast of concreet gegeven is. Publieke ruimte krijgt vorm door het gebruik, de machtsverhoudingen en de betekenissen die mensen eraan geven. Hoe bewoners de publieke ruimte beleven, wordt beïnvloed door hun ervaringen, positie, achtergrond, ...

Alledaagse en kleine ontmoetingen, herkenning en publieke familiariteit spelen in stedelijke contexten (of in de samenleving) een belangrijke rol in het creëren van een gevoel van veiligheid en inclusie. De rol van publieke ruimte is hierbij cruciaal, het is namelijk een plek waar sociale cohesie kan groeien. Tegelijk toont dit artikel aan dat deze gevoelens van veiligheid, inclusie en sociale cohesie niet vanzelf ontstaan, maar dat hiervoor ondersteuning nodig is.

Sociaal werkers en andere actoren kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Door in te zetten op verbeelding en participatie kan de publieke ruimte opnieuw op een positieve manier worden bekeken. Het deel over participatie, waarbij bewoners worden gezien als medevormgevers van hun stad, sluit aan bij Lefebvres concept van “het recht op de stad”. Tegelijk toont dit artikel ook aan dat burgerparticipatie alleen niet volstaat. Er is nood aan een maatschappelijke verschuiving, waarbij publieke ruimte niet langer gestuurd wordt door ongelijkheid of dominante normen, maar waarin diversiteit mag bestaan en de stem van bewoners effectief weerklinkt. Dit vraagt om een fundamentele verandering van hoe we samenleven.

Ik sluit dit artikel af met een vraag voor het werkveld: »[Hoe.kunnen.we.een.stad?een.samenleving?•.creëren.waarın.publieke.ruimte.een.gedeelde?veilige.en.inclusieve.plek.is.voor.iedereen?<](#).

Bibliografielijst:

- Bogaerts, N. (2019, 3 oktober). *Sociaal werkers zijn experts van het dagelijks leven*. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/verhaal/sociaal-werkers-zijn-experten-van-het-dagelijks-leven/>
- Buysens, A. (2024, 13 maart). *Seghersplein Leeft: van onveilig plein naar ontmoetingsplaats*. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/achtergrond/seghersplein-leeft-van-onveilig-plein-naar-ontmoetingsplaats/>
- *CAMPUSAtelier*. (z.d.). CAMPUSAtelier. <https://www.campusatelier.be/campus-2/>
- De Wijzer. (z.d.). Le droit a la ville. *Medium*. Geraadpleegd op 19 januari <https://medium.com/@dewijzer/le-droit-a-la-ville-db22bd4c3d48>
- *Een toekomstvisie voor de watersportbaan*. (2024). Stad Gent. <https://stad.gent/nl/plannen-en-projecten/een-toekomstvisie-voor-de-watersportbaan#186364>
- Geldhof, D., & Oosterlynck, S. (2019, 25 april). *Conviviaal samenleven in de superdiverse stad*. Sociaal.net. <https://sociaal.net/achtergrond/conviviaal-samenleven-in-superdiverse-stad/>
- *Global Definition of Social Work*. (2014). <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- *Info – Elly van Eeghem*. (z.d.). <https://ellyvaneeghem.be/info/>
- Kadi, J., Banabak, S., & Schneider, A. (2022). Widening gaps? socio-spatial inequality in the “very” European city of Vienna since the financial crisis. *CITIES: The International Journal Of Urban Policy And Planning*, 131. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103887>
- Lefebvre, H., Paz, O., Harvey, D., & Nicholson-Smith, D. (1991). *The Production of Space* (J. Davey, J. Chamier, G. Eyre, S. C. K. Hopkins, A. Fougerousse, L. Mockler,

- M. N. Rublowska, & Clark, Reds.; D. Nicholson-Smith, Vert.). Basil Blackwell Ltd.
<https://iberian-connections.yale.edu/wp-content/uploads/2020/04/The-production-of-space-by-Henri-Lefebvre-translated-by-Donald-Nicholson-Smith.pdf>
- *Meer Gentenaars met wortels in migratie | Met hoeveel in - Stad Gent.* (2024).
<https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/wortels-in-migratie/>
  - Moris, M. (2021, 7 december). 'Wie het meest nood heeft aan publieke ruimte, heeft die het minst'. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/achtergrond/sociale-ongelijkheid-in-publieke-ruimte/>
  - Pantic, V. (2025, 28 oktober). *Wat is placemaking, en hoe ziet het er in de praktijk uit?* Go Vocal. <https://www.govocal.com/nl-be/blog/placemaking-participatie-stadsontwikkeling-voorbeelden-2>
  - Socius steunpunt sociaal-cultureel werk. (z.d.). *Taken*. Socius.be.
<https://socius.be/sociaal-cultureel-werken/pro2030/bouwsteen-1-taken/#:~:text=maatschappelijke%20spelregels%20verzinnen%2C%20%E2%80%A6-,Verbinden,en%20gemeenschappen%20stimuleren%20en%20begeleiden.>
  - Tapmaz, R., & Destoop, L. (2015). *CAHIER 4: Werken aan sociale cohesie in Gentse wijken*. Stad Gent.
<https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/Cahier%204%20-%20Werken%20aan%20sociale%20cohesie%20in%20de%20Gentse%20wijken%20-%20jaarverslag%202014.pdf>
  - *Urban Foxes*. (z.d.). Mysite. <https://www.urbanfoxes.org/>
  - Van Den Brande, K. (2007). *Ondergaan van ruimte: Over het werk van Wim Cuyvers: architect, schrijver en beeldend kunstenaar*. *ETCETERA Tijdschrift Voor Podiumkunsten*. <https://e-tcetera.be/ondergaan-van-ruimte/>

- Van Eeghem, E., Deckers, S., & De Wilde, J. (2025). *Publiek plan: Op de grens tussen kunst, architectuur en stedenbouw*. CAMPUSatelier.
- Van Velsen, V. (2020, 7 juli). Het publieke lichaam - een pleidooi voor fluïde momenten. *Metropolis M*.
https://metropolism.com/nl/feature/41237_het_publieke_lichaam_een_pleidooi_voor_flu_de_monumenten/
- *verbeelding Nederlands woordenboek - Woorden.org*. (z.d.).
<https://www.woorden.org/woord/verbeelding>
- *Watersportbaan-Ekkerghem | Met hoeveel in - Stad Gent*. (2025).
<https://hoeveelin.stad.gent/wijken/watersportbaan-ekkerghem/>
- WijkWijzer - Platform voor leefbare en veilige wijken. (2024, 27 februari). *Samenleven in diversiteit: de kracht van de openbare ruimte - WijkWijzer - Platform voor leefbare en veilige wijken*. WijkWijzer - Platform Voor Leefbare en Veilige Wijken. <https://www.wijkwijzer.org/kennis/samenleven-in-diversiteit-de-kracht-van-de-openbare-ruimte/>

Audiovisuele bron:

- *Verbeeld!* (aflevering 1). (2024, 8 januari). Socius, het steunpunt voor sociaal-cultureel werk. <https://open.spotify.com/show/7A6utjAbhxHmDPJVZdQXfb>

Figurenlijst:

- Figuur 1: (2025). *Watersportbaan – Ekkerghem*. Stad Gent <https://hoeveelin.stad.gent/wijken/watersportbaan-ekkerghem/>
- Figuur 2: Huysmans, L. (2024). *Samenwerken aan de toekomst van de buurt aan de Watersportbaan*. Stad Gent <https://stad.gent/nl/plannen-en-projecten/een-toekomstvisie-voor-de-watersportbaan>
- Figuur 3: (2022). *Heen en veer*. CAMPUS Atelier <https://www.campusatelier.be/2022-heen-en-veer/>

Bijlage 1: Informed consent

Beste (naam)

Ik, Emma Goossens, ben student in de bacheloropleiding Sociaal Werk aan HOGENT. In het kader van mijn Bachelorartikel voer ik een onderzoek uit met als onderwerp Ongelijkheid. Dit onderzoek loopt van 12 december 2025 tot en met 30 januari 2026 onder begeleiding van Siebren Nachtergaele.

Dit onderzoek richt zich op de volgende onderzoeksvraag: “Welke factoren beïnvloeden hoe gedeelde plekken in de publieke ruimte door verschillende bewoners als veilig en inclusief worden ervaren?”

Ik voer dit onderzoek aan de hand van een interview. De antwoorden binnen dit interview kunnen, indien gewenst, anoniem worden verwerkt. Je gegevens worden vertrouwelijk behandeld en uitsluitend gebruikt voor dit onderzoek.

Je deelname aan dit onderzoek is volledig vrijwillig. Je hebt het recht om op elk moment en zonder opgave van reden te stoppen met je deelname aan het interview.

Als je na afloop van het onderzoek inzage wilt in de resultaten of verdere vragen hebt, dan kun je altijd contact opnemen met mij.

Met vriendelijke groeten,
Emma Goossens

Bijlage 2: Interviewvragen

Interview met bewoner uit de Watersportbaan:

Inleiding:

- Bedanken van deelname interview
- Informed consent & opname aanzetten
- Waarom dit interview? *“Welke factoren beïnvloeden hoe gedeelde plekken in de publieke ruimte door verschillende bewoners als veilig en inclusief worden ervaren?”*
- **Bewoner zichzelf laten voorstellen:**
  - o Hoe ben je in de wijk terecht gekomen?
  - o Hoe lang woon je al in de wijk?

Welke plaatsen bezoek je in de Watersportbaan?

- Waarom kom je daar?
- Kom je in gezelschap of alleen?
- Wanneer kom je daar?

Met welk gevoel kom je naar het wassalon?

- Hoe voel je je?
- Kom je er graag?
- Zijn er momenten waarop je er minder graag komt? Kan je dat uitleggen?
- Wat maakt dat je dit gevoel hebt?

Heb je het gevoel hier te mogen komen (in het wassalon)? Heb je het gevoel dat die plek in de publieke ruimte van jou is?

- Heb je het gevoel dat je daar “hoort”?
- Kan je uitleggen waarom wel of niet?
- Verschilt dat gevoel afhankelijk van wie er aanwezig is?
- Verschilt het naargelang het moment (tijdstip)?

Wat zou voor jou nodig zijn om ...

- Je welkom te voelen?
- Je veilig te voelen?
- Het gevoel te hebben dat deze plek ook voor jou is?
- Doorvragen:
  - o Heeft dat te maken met de mensen, sfeer, inrichtingn eerdere ervaringen?
  - o Denk je dat andere bewoners dit anders of gelijk ervaren? Waarom?

Afronden:

- Als je één ding zou mogen veranderen aan deze plek wat zou dat zijn?
- Zijn er dingen die je graag nog zou willen delen?
- Wil je verder op de hoogte blijven?

Interview met buurtwerk:

Inleiding:

- Bedanken van deelname interview
- Waarom dit interview?
- Informed consent & opname aanzetten

Publieke ruimte & betekenis

- Als je denkt aan de publieke ruimte in de wijk Watersportbaan, aan wat denk je dan?
- Zijn er plekken in de wijk waarvan je merkt dat bewoners er heel verschillende betekenissen aan geven?
  - o Kan je daar een voorbeeld van geven?
- Zie je dat bepaalde plekken “toegeëigend” worden door bepaalde groepen?
  - o En hoe ga je daar als buurtwerker mee om?

Wrijvingen & botsingen

- Waar ontstaan volgens jou wrijvingen/botsingen op gedeelde plekken in de wijk?
  - o Hoe komt dit volgens jou?
  - o Zie je ook situaties waarin de wrijving voor iets positiefs zorgt? (vb. ontmoeting, ...)

Publieke familiariteit en veiligheid

- Welke rol spelen kleine, herhaalde ontmoetingen volgens jou in het gevoel van veiligheid in de buurt?
- Wanneer merk je dat jouw aanwezigheid het gebruik of de beleving van een plek verandert?
  - o Wat verandert er dan concreet?
- Zie je een verschil in dynamiek/sfeer wanneer buurtwerkers of andere sociale professionals aanwezig zijn in de publieke ruimte? (vb. wassalon, ...)

Afronden/slotvragen:

- Wat vind jij de grootste uitdaging, als buurtwerker, in het werken rond de publieke ruimte in een wijk zoals de Watersportbaan?
- Welke rol kan buurtwerk, maar ook andere actoren (zoals bv. kunstenaars, stadsplanners, ...) spelen in het veilig en inclusief maken van gedeelde plekken in de wijk?
  - o Kan je een voorbeeld geven van een interventie of aanpak die volgens jou goed werkte?
- Wat is er volgens jou nodig om publieke plekken in de wijk meer gedeeld en toegankelijk te maken voor verschillende mensen?
- Zijn er nog dingen die je graag zou willen toevoegen?
- Wil je op de hoogte blijven van mijn bachelorartikel?